

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ เพื่อศึกษาความสำเร็จของเกษตรกรในการเลี้ยงปลานิลแปลงเพศในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและแก้ไขของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรที่เลี้ยงปลานิลแปลงเพศในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 150 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ (Chi-Square test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคม (Statistical Package for the Social Sciences, SPSS/PC)

สรุปผลการวิจัย

1. ความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ จากรายได้สุทธิ/ไร่/ปีจากการเลี้ยงปลา ทั้งนี้เกษตรกรที่ถือว่าประสบความสำเร็จ มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับรายได้สุทธิเฉลี่ย คือ 20,276 บาท/ไร่/ปี ในจำนวนเกษตรกร 150 ราย พบว่ามีเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจำนวน 93 ราย คิดเป็นร้อยละ 62 ส่วนเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จมีจำนวน 57 ราย คิดเป็นร้อยละ 38 เจาะลึกที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรที่เลี้ยงปลานิลแปลงเพศได้แก่ ระดับการศึกษา การพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเจ้าหน้าที่ประมงของภาครัฐ ประสบการณ์การเลี้ยงปลา การจำหน่ายปลา การพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเจ้าหน้าที่ชมรม ขนาดพื้นที่ของบ่อปลา จำนวนบ่อ หนี้สิน การพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนเกษตรกร การเข้าร่วมอบรมการเลี้ยงปลา ความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลา แรงงานในครัวเรือนที่ช่วยเลี้ยงปลา ต้นทุนการเลี้ยงปลา เพศ อายุ และสถานภาพสมรส การสนับสนุนด้านการผลิตและการตลาดของชมรม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความสำเร็จ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมกับตัวแปรตามคือความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ ผลการทดสอบ สมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลกับความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ มี 2 ตัวแปร คือ ระดับการศึกษา การพบปะกับเจ้าหน้าที่ประมง มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ซึ่งพบว่า เจ้าหน้าที่ประมงของสำนักงานประมงอำเภอพบปะเกษตรกรน้อยไป ทั้งนี้ส่วนใหญ่จะพบปะเกษตรกรรายใหญ่เท่านั้น จึงได้เสนอไว้ในข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ประมงควรจะมีการลงพื้นที่และพบปะกับเกษตรกรรายย่อยด้วย

ขณะเดียวกันพบว่า ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การสนับสนุนด้านการผลิตและการตลาดของชมรมผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ

ด้านการผลิต ชมรมสนับสนุน โดยการให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงปลา ดูแลสมาชิกและให้คำปรึกษาแก่สมาชิก ที่จะเลี้ยงใหม่และเมื่อเกษตรกรมีปัญหาที่สามารถที่จะปรึกษาชมรม และ ชมรมมีการให้เครดิตอาหารปลาแก่สมาชิกสามารถนำไปใช้เลี้ยงปลา ก่อน ซึ่งทางชมรมจะมีการให้เครดิตอาหารปลาแก่สมาชิกในช่วง 1-2 เดือนก่อนการขายและสมาชิกจะต้องขายปลาให้แก่ชมรมเท่านั้น ซึ่งเกษตรกรจะเสียเงินเพิ่มจากราคาที่ขายอีกกระสอบละ 10 บาท (คือจากกระสอบละ 380 บาท เป็น 390 บาท)

ด้านการตลาด ชมรมเป็นผู้ประสานงานในด้านการขายปลาให้แก่สมาชิก โดยสมาชิกที่เลี้ยงปลานิลแปลงเพศจะมีความมั่นใจว่าเมื่อเลี้ยงแล้วจะขายปลาได้ในราคาที่ยุติธรรม และทางชมรมได้มีการจัดการจัดหาพ่อค้าปลา และคนจับปลาให้โดยที่เกษตรกรไม่ต้องไปขายปลาเอง

3. ปัญหาและอุปสรรค แนวทางแก้ไขปัญหาลดจนข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ ตามความเห็นของเกษตรกร ได้แก่

1. เกษตรกรต้องเข้าคิวในการจับปลานานเนื่องจากสมาชิกมีมากและบางช่วงตลาดมีความต้องการปลาน้อยลง

2. เกษตรกรมีน้ำไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงปลา เนื่องจากเกษตรกรที่อยู่นอกเขตชลประทานไม่มีน้ำใช้เลี้ยงปลา

3. เจ้าหน้าที่ประมงให้การดูแลและให้ความรู้กับเกษตรกรในพื้นที่ของตนเองน้อยเกินไป

4. นำท่วมน้อยปลาทองของเกษตรกรที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำสาธารณะ

แนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ ตามความเห็นของเกษตรกรได้แก่

1. มีการจำกัดสมาชิกรายใหม่เพื่อเป็นการจำกัดทั้งพื้นที่เลี้ยงและปริมาณปลาที่จะเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ผลผลิตไม่ล้นตลาดและยังสามารถควบคุมราคาปลาได้อีกด้วย
2. ให้ทางประมงจังหวัดช่วยเข้ามาหาตลาดเพิ่ม เพื่อช่วยกระจายผลผลิตไม่ให้ล้นตลาด
3. ให้ทางชลประทานขยายเขตพื้นที่ในการรับน้ำของเกษตรกรอย่างทั่วถึง
4. ให้เจ้าหน้าที่ประมงอำเภอและประมงจังหวัดลงมาดูแลพื้นที่ให้มากขึ้น
5. ให้ทางองค์กรบริหารส่วนตำบลเข้ามาช่วยเหลือในการสร้างทำนบกั้นน้ำ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ มี 2 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ แสดงว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาสูงจะมีความสำเร็จมากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาน้อยกว่า เนื่องจากเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงจะรู้จักการวางแผนในการเลี้ยงปลา การบริหารจัดการฟาร์ม ทำให้ประสบผลสำเร็จมากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ สุริยา(2535) ที่พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรทำนออำเภอสันกำแพง คือเกษตรกรที่มีความรู้สูงจะมีการวางแผนการทำงานเพื่อลดต้นทุนการผลิตลงและให้ได้กำไรมาก

2. การพบปะกับเจ้าหน้าที่ประมง มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ แสดงว่าเกษตรกรที่มีการพบปะกับเจ้าหน้าที่ประมงจะประสบผลสำเร็จมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้พบปะกับเจ้าหน้าที่ประมง เนื่องจากเกษตรกรที่พบปะกับเจ้าหน้าที่ประมงนั้น เป็นเกษตรกรรายใหญ่หรือเป็นตัวแทนของทางชมรมในการประชุมการกำหนดอัตราค่าการรับซื้อปลาซึ่งเจ้าหน้าที่ประมงจะเข้าร่วมด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ บุญเลิศ (2538) ที่พบว่า การติดต่อพบปะกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จระดับต่าง ๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือแม่บ้านเกษตรกรจะได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่และนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในกลุ่มของตน

All rights reserved

นอกจากนี้ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จตามการวิเคราะห์ทางสถิติ คือ การพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเจ้าหน้าที่ประมงของภาครัฐ ทางเจ้าหน้าที่ประมงได้มีการพบปะกับเกษตรกรรายใหญ่หรือผ่านชมรมผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศเท่านั้น ไม่ได้เข้าไปดูแลเกษตรกรรายย่อย ทำให้เกษตรกรรายย่อยไม่ได้รับความรู้ใหม่ ๆ เท่าที่ควร ขาดการรับรู้ข่าวสารที่ควรจะได้รับ ดังนั้นทางเจ้าหน้าที่ประมงควรที่จะมีการเข้าไปให้ความรู้ และให้ข่าวสารใหม่ ๆ แก่เกษตรกรรายย่อยให้เสมอภาคกับเกษตรกรรายใหญ่ เพื่อไม่ให้เกษตรกรรายย่อยเกิดความรู้สึกถึงความไม่เท่าเทียมกันของตัวเกษตรกรเอง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรมีการจัดอบรม ศึกษาดูงานและให้ความรู้แก่เกษตรกร ทั้งการเลี้ยงและการตลาดเพื่อให้เกษตรกรเพิ่มศักยภาพด้านการผลิตให้สูงขึ้น
2. เจ้าหน้าที่ประมงควรให้การดูแลและให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาแก่เกษตรกร ในพื้นที่ของตนเองให้มากขึ้น
3. เกษตรกรควรผสมผสานการเลี้ยงปลากับการเลี้ยงหมูหรือไก่เพื่อลดต้นทุนอาหารปลา
4. เกษตรกรที่ต้องรอเวลานาน ควรรวมตัวเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มหรือ ชมรมที่ไม่มีปัญหา เพื่อหาแนวทางปรับการจัดการกลุ่ม หรือกลุ่มใหม่โดยจำกัดจำนวนสมาชิก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จึงขอเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศในพื้นที่อื่นเพื่อเป็นการเปรียบเทียบกัน
2. ควรมีการศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มชมรมผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ เพื่อที่จะศึกษาวิธีดำเนินงาน
3. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบจากการดำเนินการเลี้ยงปลาของเกษตรกรเพื่อให้การดำเนินงานด้านธุรกิจการเลี้ยงปลาไม่ส่งผลกระทบด้านสภาพแวดล้อมของเกษตรกรในชุมชนใกล้เคียง
4. ควรมีการศึกษาความยั่งยืนของการเลี้ยงปลานิลแปลงเพศในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
5. ควรมีการศึกษาถึงการดำเนินงานของกลุ่มผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ประสบปัญหาด้านการดำเนินงานและกลุ่มที่ไม่ประสบปัญหาด้านการดำเนินงาน